El castell

Itinerari autoguiat
Durada aproximada: 1 hora
Distància recorreguda: 1,5 km
Dificultat: ● ● ● ●

Aquesta excursió, curta però amb una rosta pujada, és la més freqüentada pels visitants que arriben a Cabrera. De dalt del castell, en els dies més clars, es pot veure tota la serra de Tramuntana —des de sa Dragonera fins al puig Tomir— i les muntanyes d'Artà.
Des del moll principal iniciem la ruta pel camí que duu a sa Platgeta. Passats uns 50 metres, ens hem de desviar cap a l'esquerra, per una àmplia pista que ens conduirà sense pèrdua al castell.

El port vist des del castell

Mates de lletrera (*Euphorbia dendroides*)

El camí de pujada

El primer punt d'interès el trobarem a la dreta del camí. És la cova des Teatre o de sa Cantina. Fa devers 22 m de llarg per 13 m d'ample; el trespol és pla i progressivament va formant com una escala ascendent, semblant a un amfiteatre. A l'interior no s'observen signes de circulació d'aigua.
Els presoners francesos la usaren per fer-hi representacions teatrals amb les quals s'entretenien a fi que el captiveri els fos una mica més passador.

L'illa des Conills al fons vista des del castell

El camí de pujada

El mur que tanca la cova va ser construït quan a l'illa hi havia bestiar (cabres i ovelles) i la cova es feia servir de sestador, d'aquí que el terra estigui cobert d'una capa de fems que s'utilitzava per escampar pels horts de l'illa.
Recordeu que no es pot sortir dels camins i les coves són zones de reserva d'accés restringit, de manera que no hi podeu entrar.
Durant la pujada, podem observar la garriga, molt aclarida, en la qual destaquen la lletrera arbustiva (*Euphorbia dendroides*) i la ginesta borda (*Ephedra fragilis*). Al peu del castell també trobarem alguns endemismes balears com l'estepa joana (*Hypericum balearicum*) i el llampúdol bord (*Rhamnus ludovici-salvatoris*). També podrem veure sargantanes (*Podarcis lilfordi*), espècie emblemàtica del parc. Els científics n'han catalogat fins a deu subespècies diferents distribuïdes pels illots de l'arxipèlag. També veurem aus marines com la gavina (*Larus michaellis*) o la gavina corsa (*Larus audouinii*).

El cementiri

Abans d'accedir al castell arribarem a una esplanada en la qual hi ha el cementiri; un tancat de planta quadrada, al qual només es pot entrar per una reixa coronada amb una petita creu. No es tracta del cementiri usat pels presoners francesos, car aquests varen excavar dues fosses comunes prop de la zona del celler. Però sí és el lloc on va ser enterrat Johannes Böckler, l'aviador alemany de la Luftwaffe que va morir en estavellar-se el seu avió prop del far de l'Enciola mentre

El cementiri de Cabrera

duia a terme una missió de bombardeig a un grup de vaixells aliats i volava des de Marsella cap a Ténès (a la costa algeriana) l'1 d'abril de 1944, durant la II Guerra Mundial. El 1982 les seves despulles foren traslladades al cementiri de Yuste per la Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge —organització alemanya de caràcter benèfic l'objectiu de la qual és concentrar en un únic cementiri de cada estat els soldats alemanys morts en conflictes a l'estranger. Johannes Böckler reposa a la tomba 142 de la fila 7.
Arran d'aquell episodi luctuós, començà a circular la llegenda de l'aviador alemany.

La badia del port de Cabrera presidida pel castell

El cementiri

Sala del castell

Terrassa del castell

Abans d'enterrar-hi l'aviador, ja reposaven al cementiri de Cabrera els cossos d'un pescador santanyiner, de mal nom Lluent, i d'un nin. L'abril de 2003 també s'hi dipositaren les cendres de Francisca Sunyer, filla de l'amo en Damià Sunyer, antic arrendatari de l'illa. L'any següent hi foren dutes les cendres de Sebastià Feliu i Maria Lluïsa Truyols, darrers senyors de Cabrera.
L'entrada al cementiri no està permesa.

El castell

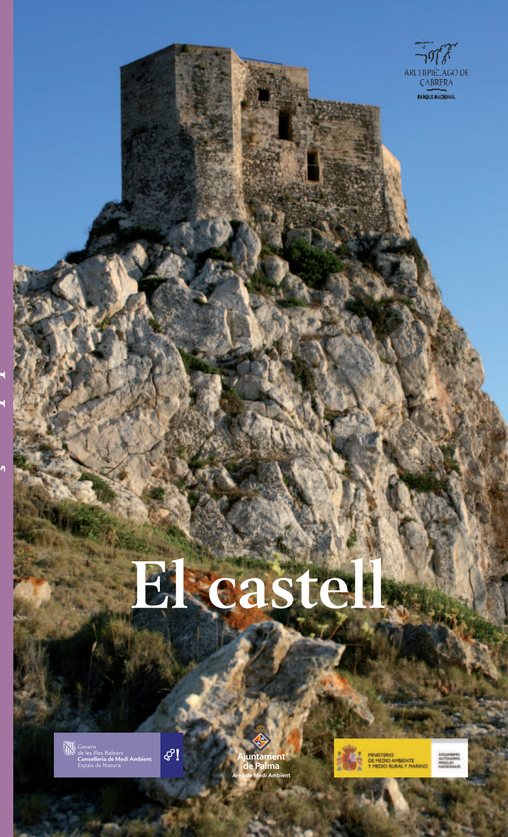
Des d'aquest punt ja pugem al castell, que és a 72 m sobre el nivell de la mar. És l'edificació més antiga que es conserva, llevat, naturalment, de les restes arqueològiques. Al final del segle XIV es degué bastir una fortificació, una torre, probablement, i en un document de 1410 ja es menciona l'esmentada fortificació. Des d'aquell instant es tenen notícies d'ocupació de l'illa per defensar-la d'atacs pirates i corsaris. El cos de torrers o vigies s'encarregava d'encendre foc a la torre per avisar a la torre de Mallorca més propera, la de sa Ràpita, d'un possible atac a la costa mallorquina.
L'any 1423 se signà un acord entre el paborde de Tarragona, la Universitat de Mallorca i el regne de Mallorca per mantenir-hi una guarnició permanent que defensés l'illa.
Al llarg del segle XVI patí nombrosos atacs pirates: el 1502, el 1509, el 1511, el 1531, dut a terme per Barba-Rossa, el 1537, el 1550, capitanejat per Dragut, i el 1583, que ocasionaren danys considerables que obligaren a emprendre diverses restauracions i reconstruccions.
El 1716 el castell deixà de dependre de la Universitat i va rebre tropes regulars de l'exèrcit i l'alcaid va ser substituït per un governador militar nomenat pel rei.
Entre 1809 i 1814, Cabrera es va convertir en presidi de soldats napoleònics i el castell es va habilitar com a hospital de campanya i residència del capellà Damià Estelrich. D'aquella època és una inscripció gravada a un dels murs del castell: «Fleury Grapain prisonnier en 1809 et 1810».
També s'ha utilitzat com a lloc de quarantena en temps d'epidèmies.
El 1949 va ser declarat bé d'interès cultural pel Decret de 22 d'abril, sobre la protecció dels castells espanyols i la darrera reforma és de 1982.
Des de la torre del castell podem veure l'illot de sa Conillera, la bocana del port amb la punta de sa Creueta i el cap de Llebeig, el caló des Forn, s'Espalmador, sa Platgeta, el museu, cas Pagès, la capella i els pavellons, que foren construïts l'any 1830, i que el 1878 acolliren la Comandància Militar i les residències del metge i el capellà de l'illa per l'estat ruïnós del castell.
Devers 1840 i sent propietària de l'illa Francisca Font i Roig, els pavellons foren lloc de presidi per als forçats, condemnats que eren reclamats per l'alcaid del castell de Cabrera per la manca de soldats. Hi ha documentats diversos intents de fuga, com el de 1582, en què un grup de forçats fugiren de Cabrera amb la barca que servia d'enllaç entre l'illa i Mallorca. També varen acollir els carrabiners, encarregats del control del contraban. Posteriorment s'hi varen allotjar la parella de la guàrdia civil destinada a l'illa i el grup de transmissions de l'exèrcit de terra a la petita casa del costat. Actualment, i després d'una reforma total de les instal·lacions, serveixen de caserna a la dotació de la guàrdia civil i al servei marítim del mateix cos, destinats a l'illa.

El castell i el moll a l'horabaixa

Cançoner popular

Un dia, pescant un cranc
damunt s'illa de Coniera,
vaig voure sa Dragonera
que ballava amb so cap Blanc.
De rabai suava sang
es cap de Cala Figuera.

R. Ginard, *Cançoner popular de Mallorca*, (4 vol.), Palma, 1966-1975

El castell

ARXIPRESTAT DE CABRERA
PARQUE NACIONAL

Govern de les Illes Balears
Conselleria de Medi Ambient
Espais de Natura

Ajuntament de Palma
Àrea de Medi Ambient

MINISTERIO DE MEDIO AMBIENTE Y MEDIO RURAL Y MARINO

ORGANISMO AUTÓNOMO PARQUES NACIONALES